

سنجش میزان رضایتمندی ساکنان بافت‌های تاریخی از

شاخص‌های کیفیت زندگی

(نمونه موردی: محله حاجی شهرهمدان)

محمد رحمانی*

امیر رحمانی**

شهیدیه زارعیان جهرمی***

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۱۲/۱۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۰۵/۳۱

چکیده

بخش‌های قدیمی شهرها حامل روح اجتماعی و فرهنگی شهر است. حفظ هویت شهرها که اغلب در مرکز شهر و بافت‌های تاریخی قرار دارند، بهترین روش برای بیان تاریخ و هویت ملی هر کشور است. از آنجایی که بررسی میزان رضایتمندی ساکنین از وضعیت سکونتی خود در یک محل خاص، صرفاً برای شناخت و توصیف شرایط موجود است، تحقیق پیش رو در زمره‌ی تحقیقات توصیفی قرار خواهد گرفت. داده‌های مورد نیاز برای پیش‌بینی متغیر رضایتمندی ساکنین، از طریق پرسشنامه با حجم نمونه‌ای ۲۶۰ خانوار تامین گردید و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS و روش‌های آماری همچون آزمون t تک نمونه‌ای، کولموگروف-اسمیرنوف و آزمون فریدمن صورت گرفت. براساس نتایج به دست آمده، میزان رضایتمندی از محله در حد متوسط ارزیابی شد. ساکنان از ۷ معیار هرم مازلو، تنها از نیاز به عشق و تعلق و خودشکوفایی، نسبتاً راضی بودند، به طوری که اغلب معیارهای رضایتمندی مانند نیاز فیزیولوژیکی و نیاز به امنیت، آگاهی و زیبایی شناختی از محله در سطح پایین کیفیتی قرار دارد. روایی و پایایی پرسشنامه نیز از روش تحلیل عاملی اکتشافی و آلفای کرونباخ آزمون شد. مقدار آلفا برای مجموع پرسش‌های رضایتمندی از محل ۰/۸ به دست آمد، که پایایی آن در حد خوب تایید می‌شود، بر این اساس به نظر می‌رسد رسیدگی به محلات و کاهش مشکلاتی که ساکنان با آن مواجه هستند، در افزایش رضایتمندی‌شان موثر و ضرورت آن احساس می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: رضایتمندی ساکنین، بافت تاریخی، کیفیت زندگی، محله حاجی

* استادیار گروه شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان

A.Rahmani1236@gmail.Com

** مدرس گروه شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان (نویسنده مسئول)

*** کارشناس ارشد گروه برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شیراز

۱- مقدمه

حفاظت از بافت‌های تاریخی شهرها و بهسازی مناطق فرسوده شهری، باید بخشی جدایی‌ناپذیر از سیاست‌های منسجم توسعه اجتماعی و اقتصادی در هر سطح باشد (Peerapun, ۲۰۱۲: ۳۶). در گذشته، برنامه‌ریزی برای حفاظت از محیط زیست شهری معمولاً با حفاظت و مرمت بناهای تاریخی و ساختمان‌های مهم صورت می‌گرفت و توجه کمی به توسعه اجتماعی و اقتصادی محیط شهری می‌شد، اما امروزه تا حد زیادی در اصول و برنامه‌های حفاظت شهری تغییرات چشمگیری مشاهده می‌شود و نقش مردم و سنجش میزان رضایت آنها از اقدامات صورت گرفته و اقدامات پیش رو، برای برنامه‌ریزان و مسئولین شهری بسیار مهم می‌باشد (Icomos, ۲۰۰۳: ۲۳; Slavuj, ۲۰۱۱). بافت‌های تاریخی شهرها میراثی گرانقدر هستند که در هویت بخشی به حیات شهری در طول تاریخ نقش قابل توجهی ایفا می‌کنند. با عنایت به نقش این مناطق در بازنمایی هویت و سابقه‌ی تمدن ملی، حفاظت از این میراث ارزشمند و حتی شناساندن آن به جهانیان ضروری می‌نماید. به علاوه این مناطق از شهر با توجه به ظرفیت‌هایی که برای جذب جمعیت توریسم دارند (Lee, ۲۰۰۸)، از نظر اقتصادی نیز در موقعیت استراتژیکی مناسبی قرار دارند. از جهت دیگر با توجه به عدم تناسب کالبدی آنها با نیازهای امروز، در برخی موارد، این مناطق از شهرها نیاز به عنایت ویژه‌ای دارند، لذا بی توجهی به این نواحی که عموماً به مردم گریزی و به تبع آن جرم‌خیزی آنها منجر می‌شود، تبعات اجتماعی و فرهنگی زبان‌باری به بار خواهد آورد (کیانی و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۶). اگر احیا را دمیدن روح در کالبد معماری بدانیم این امر جز با برقراری جریان عادی زندگی مردم بومی در محله به سامان نخواهد رسید. در حقیقت این ساکنان محل هستند که حیات را برای آن به ارمغان می‌آورند، بنابراین میزان رضایتمندی ساکنان بافت‌های تاریخی و همچنین شناسایی علل و عواملی که موجب نارضایتی و مردم‌گریزی در این مناطق می‌شوند نقش مهمی در جهت‌گیری برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های مربوط به این زمینه خواهد داشت (خادم الحسینی و همکاران، ۱۳۸۹: ۴۸). بافت تاریخی همدان، شالوده اصلی شهر همدان می‌باشد. عناصر قرار گرفته در این بافت، نماد شهر بوده و از عناصر هویت بخش همدان به شمار می‌روند. این بافت مکان اصلی تجربه وقایع و جریان زندگی در طول تاریخ بوده که امروزه این نقش و این سرزندگی کاهش یافته است. تطبیق شالوده شهر با نیازهای معاصر و در عین حال حفظ و باز زنده‌سازی میراث فرهنگی شهر و در نظر گرفتن نقش فعال‌تری برای بافت تاریخی، حیات شهری را به هسته اصلی شکل‌گیری شهر همدان تا حدودی هدیه خواهد داد. محله‌ی حاجی همدان یکی از محلات بافت تاریخی این شهر است که بسیاری از بناهای تاریخی با ارزشی از جمله حمام دارای ارزش تاریخی تبدیل به موزه، مسجد دارای ارزش تاریخی- مذهبی برگزاری مراسم مذهبی، خانه‌های تاریخی مربوط به خانواده‌های اصیل و خانه شهید محراب

آیت الله مدنی تبدیل به موزه، مدرسه آخوند ملاعلی همدانی (مدرسه طلاب) و امامزاده اهل ابن علی را در دل خود دارد که هر کدام نشانی از هویت و تاریخ شهر و معماری شهرهای ایران به شمار می‌آیند. متأسفانه در دهه‌های اخیر، چهره‌های این حوزه‌های سکونتی علی‌رغم امتیاز-های فراوانی که دارند و به سابقه تاریخی و هویتی شان در کل شهر برمی‌گردد، ساختمان‌های مخروبه، کوچه‌های آلوده و معابر ناامن تشکیل می‌دهند. علاوه بر تمام ویژگی‌های مثبت و نقش هویتی انکارناپذیر بافت‌های تاریخی در شهرها، این مسأله را نمی‌توان نادیده گرفت که این مناطق به هر حال از نظر کالبدی در برخی موارد، مطابقت مناسبی با نیازهای زندگی امروز شهرها ندارند و به‌نظر می‌رسد این ویژگی‌های کالبدی خانه و محله یکی از عمده عوامل مؤثر در نارضایتی ساکنان باشد (Morris et al., ۱۹۷۶: ۳۰۹-۳۲۰).

سنجش میزان رضایتمندی ساکنان در بافت‌های شهری، امری بایسته و ضروری است تا ضمن شناخت وضعیت کیفیت محیط در بافت‌های قدیمی و تلاش در جهت بهبود آن، الگوهای مناسب کیفیت محیطی برای توسعه‌های جدید که با برنامه و طرح‌ریزی قبلی شکل می‌گیرند، شناسایی و به کار گرفته شود. بنابراین با توجه به مطالب پیش گفته، هدف از پژوهش حاضر، ارزیابی میزان رضایتمندی ساکنین محله حاجی شهرهمدان از شاخص‌های کیفیت زندگی می‌باشد، تا ضمن شناسایی وضعیت کیفیت محیط در بافت قدیم، در جهت بهبود آن تلاشی مضاعف صورت پذیرد و بتواند زمینه مناسبی را جهت ارائه الگوهای مناسب‌تر به سوی برنامه‌ریزی‌های آتی فراروی برنامه‌ریزان قرار دهد و کیفیت محیطی مطلوبی را برای شهروندان محیا نماید. از دیگر اهداف این پژوهش، یافتن عوامل تأثیرگذار در موفقیت یا عدم موفقیت مسکن در بافت‌های تاریخی در جلب رضایت ساکنین، با تأکید بر عوامل کالبدی خانه و محله و دستیابی به راهکارهایی در طراحی مسکن، مجتمع‌های مسکونی و ساماندهی محلات در این مناطق در راستای توسعه پایدار شهری می‌باشد. لذا به نظر می‌رسد شناخت عواملی که موجب رضایتمندی یا عدم رضایت ساکنین از محیط‌های سکونتی‌شان، در بافت تاریخی می‌شود و همچنین میزان برخورداری از هر کدام از این عوامل در این محله، می‌تواند راهنمایی برای تصمیم‌گیری‌ها در جهت درک وضعیت موجود کیفیت سکونت، راهبردهای آتی جهت ارتقا سطح کیفی محیط و جلوگیری از تکرار برخی اقدامات نامناسب در سایر مکان‌ها مؤثر واقع می‌گردد.

۱-۱- پیشینه تحقیق

در مطالعه‌ای که لنسینگ و مارانز در سال ۱۹۶۹ صورت دادند، رضایتمندی یکی از معیارهای اصلی سنجش میزان کیفیت محیطی مطرح گردید و بدین ترتیب کیفیت محیط را چنین تعریف کردند: محیط با کیفیت بالا، احساس رفاه و رضایتمندی را به واسطه‌ی

ویژگی‌هایی که ممکن است فیزیکی، اجتماعی و یا سمبلیک باشد، به جمعیتش منتقل می‌کند (Lansing & Marans, ۱۹۶۹: ۱۹۵-۱۹۹). در دهه‌ی ۷۰ دیوید هاروی نیز با انتشار ۴ مقاله به این مقولات پرداخت. خوراک، مسکن، خدمات بهداشتی، تحصیلات، خدمات اجتماعی و خدمات مربوط به محیط زیست، کالاهای مصرفی، تأسیسات تفریحی، دلپذیری محله و وسایل حمل و نقل نه مقوله از نیازهای انسانی است که به زعم هاروی انسان‌ها به حداقلی از آن نیاز دارند. موریس و وینتر ایده‌ی کمبودهای مسکن را ارائه و رضایتمندی مسکونی را به عنوان فرآیندی دینامیکی مفهوم سازی کردند. آن‌ها در تنظیم مدل تغییر مکان خود این گونه فرض کردند که ساکنین، شرایط مسکن خود را از دو طریق شخصی و فرهنگی مورد قضاوت قرار می‌دهند (Morris et al., ۱۹۷۶). لو اظهار داشته که رضایتمندی مسکونی ساختاری ترکیبی است که تحت تأثیر دسته‌ای از متغیرهای محیطی و اجتماعی- جمعیت‌شناختی قرار دارند (Lu, ۱۹۹۹). نوریزان در گزارش خود اعلام کرد که ساکنین مسکن ارزان قیمت جوربارو فقط از حمل و نقل عمومی و فاصله‌ی خانه‌ها از شهر رضایت دارند و از اندازه‌ی خانه، اجاره‌بها و شلوغی آن ناراضی هستند (Nurizan, ۱۹۹۳). ال عابد و دژبوانی اظهار داشتند که ساکنان مسکن عمومی اقشار کم درآمد در سنا اهمیت زیادی برای همسایگی و به خصوص خلوت که ریشه در فرهنگ آن‌ها دارد قائلند (Al-abed & Djebuarni, ۲۰۰۰). اوگو با مطالعاتی که روی ساکنین مرکز، میانه و حومه‌ی شهر بنین در نیجریه انجام داد، نشان داد در حالی که اجزای متنوع و متغیر خانه به‌طور عمومی نقش مثبتی در رضایتمندی ساکنین ایفا می‌کند ولی تغییر در محیط با تأثیر منفی در میزان رضایتمندی سهیم است (Ogu, ۲۰۰۲). اوه نیز در مطالعات خود روی مسکن اقشار متوسط بندر باروبانگی مالزی نشان داد که هرقدر ساکنین از وضعیت مالکیت و قیمت زمین‌ها راضی باشند، عوامل کالبدی چون اندازه آشپزخانه، لوله کشی ساختمان و تسهیلات عمومی، رضایتمندی آنان را از وضعیت سکونت خود تحت‌الشعاع قرار می‌دهد (Oh, ۲۰۰۰).

۲-۱- چارچوب نظری تحقیق

بافت تاریخی: بافت‌های تاریخی و فرهنگی به‌عنوان هسته قدیمی و تاریخی دارای قابلیت‌های بالفعل و بالقوه‌اند که در صورت عدم پیش‌بینی تمهیدات لازم، موجب آسیب‌های جبران‌ناپذیر و ائتلاف سرمایه‌های فرهنگی می‌شود (کلانتری و پوراحمد، ۱۳۸۴: ۸۷). از آنجاکه بخش‌های قدیمی شهرها حامل روح اجتماعی و فرهنگی شهر است حفظ هویت شهرها که اغلب در مرکز شهر و بافت‌های تاریخی قرار دارند بهترین روش برای بیان تاریخ و هویت ملی هر کشور است، اما درحقیقت چگونه می‌توان بافت‌های تاریخی را در دایره تعریف آورد. آیا تعریف

واحدی از این مقوله وجود دارد؟ به هر حال در هر گونه تعریفی از بافت تاریخی باید دیدگاه معماران و شهرسازان را مورد توجه قرارداد (کیانی و همکاران، ۱۳۸۹: ۲۷).

رضایتمندی: مفهوم رضایتمندی بر دامنه گسترده‌ای از تمایلات و مطلوبیت‌ها جهت رفع نیازهای پایه و یا متعالی انسان اشاره دارد. بسیاری از افراد به چیزهایی که نمی‌توانند داشته باشند تمایل دارند و بنابراین به دلایل مختلف باید این نیازهای خود را از مناطقی که تمایل کمتری نسبت به آن‌ها وجود دارد انتخاب و تامین نمایند (Gifford, ۱۹۹۹). وقتی آنچه را که تمایل داریم بتوانیم انتخاب و کسب نماییم، رضایتمان حاصل می‌شود. هرچند که ممکن است این رضایتمندی طیف مختلفی را پوشش دهد. تردیدی نیست که نیازها و حتی آرمان‌های احساس شده از طرف یک فرد، مجموعه‌ای از هر دو ویژگی‌های فردی همچون طبقه اجتماعی، مرحله زندگی و غیره معیارهای فرهنگی تأثیرگذار بر او است. چنانچه شرایط فعلی در سازگاری نزدیک با آنچه که فرد برای نیازها و آرمان‌های خودش تعریف کرده است، باشد، رضایتمندی حاصل می‌گردد. در غیر این صورت، افرادی که به هیچ طریقی نمی‌توانند خود را با شرایط فعلی سکونت وفق دهند، مستعد تلاش برای کاهش نارضایتیشان از طریق تغییر شرایط سکونتی‌شان مانند تعمیر و یا نقل مکان به شرایط مسکونی جدید با سازگاری بیشتر هستند. نظریه "رضایتمندی سکونتی" برای تعیین یک چارچوب راهنما جهت شناخت خصوصیات ساختاری خانوارها و بافت محل سکونت آنها (اعم از خانه و محله) که بر جوانب گوناگون رضایتمندی تأثیرگذار است، به کار می‌رود (شاطریان و همکاران، ۱۳۹۱).

از دیدگاه پژوهشگران مختلف، رضایتمندی به عنوان یک معیار عام برای سنجش کیفیت محیط مطرح شده است، اما اندازه‌گیری میزان رضایت از سکونتگاه پیچیده است و به عوامل بسیاری بستگی دارد. با بررسی و مرور ادبیات مربوط به میزان رضایت از محیط سکونتی، مشخص شده که درک میزان رضایت از سوی هر شخص و در شرایط مختلف شخصی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و فیزیکی متفاوت است. اضافه کردن ویژگی‌های شخصی به تجزیه و تحلیل‌ها، قدرت پیش بینی را بالاتر می‌برد (Van Poll, ۱۹۹۷؛ زمانی و حاج‌نژاد، ۱۳۹۰: ۱۳۴). از جمله ویژگی‌های فردی مؤثر بر رضایت می‌توان به عوامل جمعیتی، شخصیتی، ارزش‌ها و انتظارات اشاره کرد. برخی از ویژگی‌های شخصی و خانوار همچون سن، جنسیت، سکونتگاه‌ها و امید به آینده و مالکیت بر روی ادراک کیفیت تأثیر گذارند.

به‌طور کلی رضایتمندی را به عنوان متغیر مستقلى که قرار است تأثیر عوامل پیش بین روی آن بررسی شود، در این پژوهش این‌گونه تعریف می‌کنیم: «رضایتمندی، احساس خرسندی ناشی از برآورده شدن نیازهای انسانی در مراتب مختلف است» (Anderson, ۲۰۰۵; Foo, ۲۰۰۰)، از این‌رو برای سنجش میزان رضایتمندی نخست لازم است نیازهای مسکونی را شناسایی کرد تا با سنجش میزان برآورده شدن این نیازها بتوان میزان

رضایتمندی ساکنان را اندازه‌گیری کرد. طبیعی است که انسان‌ها با توجه به ویژگی‌های شخصیتی متفاوت و ویژگی‌های خاص محل زندگی نیازهای متفاوتی دارند ولی با این وجود در نیازهای اساسی انسانی مشترک‌اند (رفیعیان و همکاران، ۱۳۸۸: ۶۱).

کیفیت زندگی: مفهومی است بسیار انتزاعی که نمی‌توان برای آن تعریفی جامع و مانع ارائه داد. از این رو، کیفیت زندگی مفهومی چند وجهی، نسبی، متأثر از زمان و مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی است که ابعاد عینی و برونی، ذهنی و درونی را در بر می‌گیرد. اصطلاح کیفیت زندگی به‌طور کلی به وضعیت محیطی که مردم در آن زندگی می‌کنند مثل آلودگی و کیفیت مسکن، همچنین به برخی صفات و ویژگی‌های خود مردم مانند سلامت کیفیت و دسترسی اشاره دارد (Pacione, ۲۰۰۳: ۲۰). زندگی به معنای داشتن زندگی خوب و احساس رضایت از آن است یا اینکه میتوان میزان واقعی رفاه تجربه شده به‌وسیله افراد و گروه‌ها تحت شرایط اجتماعی و اقتصاد عمومی را کیفیت زندگی نامید (Schlemmer & Moller, ۱۹۹۷: ۴۰).

نظریات مازلو در زمینه کیفیت محیط مسکونی: مازلو نیازهای گوناگون شهروندان در پنج رده نیازهای فیزیکی، نیازهای ایمنی و امنیتی، نیازهای اجتماعی و وابستگی اجتماعی، نیاز به احترام اجتماعی و محترم بودن و بالاخره نیاز به کمال جویی قرار دارند (Stueart, ۱۹۸۷: ۱۶۰).

آبراهام مازلو سلسله مراتبی از نیازهای مشترک انسانی در قالب هرمی ارائه داده است که هرچه به قاعده‌ی آن نزدیک می‌شویم نیازها بنیادی‌تر و هر چه به رأس آن نزدیک می‌شویم متعالی‌تر می‌شوند. هرم مازلو نمایشگر نیازهای مشترک انسانی است که باید تعریف‌های متناسب با موقعیت‌های متفاوت از آن ارائه داد (حناچی و پورسراجیان، ۱۳۹۱: ۴۸). برای سلسله مراتب نیازهای انسانی تعاریفی به زبان طراحی مطابق الگوی زیر ارائه شده است که می‌تواند پلی برای رسیدن به تعریف دقیق‌تری از نیازهای مربوط به مسکن و واحدهای همسایگی ساکنین باشد (Salamati, ۲۰۰۱; Schmit, ۲۰۰۲).

جدول ۱- سلسله مراتب نیازهای انسانی مازلو به زبان طراحی مسکن (مأخذ: ۲۰۰۱، Salamati)

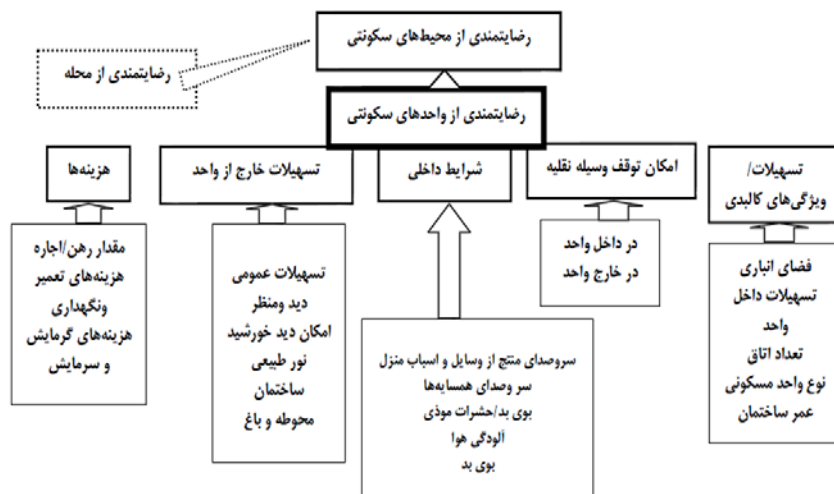
تعریف به بیان طراحی	تعریف به بیان عمومی	سلسله مراتب نیازهای بنیادین
وجود سرپناه، فراهم بودن سرویس‌ها و تسهیلات	تنفس، خوراک، پوشاک، خواب و سایر نیازهای لازم برای زنده ماندن.	نیازهای فیزیولوژیک
امنیت، کنترل محیط، شکل‌گیری محیط‌خوانا، محیط سالم با حداقل آلودگی زیست‌محیطی	امنیت، استقامت، حفاظت، رهایی از ترس و تشویش، نیاز به نظم و قانون	نیاز به امنیت
هویت مشخص محله، ساختمان و واحد مسکونی و فضاهایی برای اجتماعات	ارتباط با مردم در گروه و خانواده، همسایگی، سرزمین، هم‌نوعی	نیاز به عشق و تعلق
طراحی برای منزلت، شهرت و مقام	احساس اعتماد به نفس، قدرت، توانایی، مفیدبودن	نیاز به احترام و عزت نفس
درگیرشدن در شکل‌دهی به محیط شخصی افراد	آنچه بشر می‌تواند باشد، باید به آن برسد. آزادی از انتخاب و عمل	نیاز به خود شکوفایی
وجود خدماتی که به بالا بردن آگاهی فرد کمک کند	فرصت یافتن برای یادگیری، کشف و خودآزمایی	تمایل به آگاهی
طراحی برای زیبایی محیط، چشم‌نواز و روح‌افزا بودن، ویژگی‌های زیبایی‌شناسی، تناسب انسانی	فضا می‌تواند مثل هندسه و تناسب از طریق سازماندهی عناصر به خلوت یا اجتماع توجه کند	نیازهای زیبایی‌شناسی

در این بخش با توجه به مطالعات انجام شده در مورد عوامل تأثیرگذار در میزان رضایتمندی و طبق تعریف طراحانه از نیازهای انسانی، عوامل تأثیرگذار در رضایتمندی به‌طور دقیق‌تر در جدول ذیل ارائه شده است.

جدول ۲- عوامل تأثیرگذار در رضایتمندی ساکنین.

نیازهای مسکونی ساکنان در مناطق مسکونی به عنوان عوامل تأثیرگذار در میزان رضایتمندی	سلسله مراتب نیازهای بنیادین
اسایش اقلیمی/ ابعاد و اندازه فضاها / دسترسی‌ها/ بهره‌مندی از نور طبیعی/ کیفیت بنای ساختمان/ ...	نیازهای فیزیولوژیک
جمع‌آوری زباله‌ها/ تسهیلات پارک ماشین/ ویژگی‌های آکوستیکی/ روشنایی معابر در شب/ امنیت در معابر/ امنیت واحدهای مسکونی/ نحوه دسترسی خانه از فضاهای شلوغ‌تر شهر/ دید به واحدهای مسکونی/ کنج‌کاوای همسایه‌ها در امور شخصی/ فضای بازی مخصوص کودکان/ تسهیلات ایمنی آشنشانی در محل/ ...	نیاز به امنیت
تمایل به داشتن همسایه‌های مشابه/ مدت زمان سکونت در محل/ میزان روابط با همسایگان/ میزان شناخت همسایه‌ها/ وجود فضاهایی برای تعامل شهروندان در محل/ وجود فضاهای مذهبی در محل/ وجود بناهای تاریخی با ارزش/ ...	نیاز به عشق و تعلق
ارزش زمین/ تناسب ویژگی‌های خانه و موقعیت اجتماعی ساکنین/ موقعیت اجتماعی همسایگان/ ...	نیاز به احترام و عزت نفس
تعداد اتاق‌ها و مالکیت افراد خانواده از آنها/ نوع سلسله‌مراتب فضایی عمومی و خصوصی در خانه/ میزان تأثیر نظرات ساکنین در برنامه‌ریزی‌های محله/ ...	نیاز به خود شکوفایی
وجود فضاهای ارتباطی و اطلاعاتی در محل/ ...	تمایل به آگاهی
دید و منظر واحدهای مسکونی/ کیفیت نمای ساختمان‌ها/ وجود نشانه‌های محلی/ مصالح مورد استفاده در معابر/ کیفیت مبلمان شهری/ ...	نیازهای زیبایی‌شناسی

(مأخذ: نگارندگان)

شکل ۱- مدل تجربی سنجش رضایتمندی از واحدهای مسکونی.

(ماخذ: Van Poll, ۱۹۹۷)

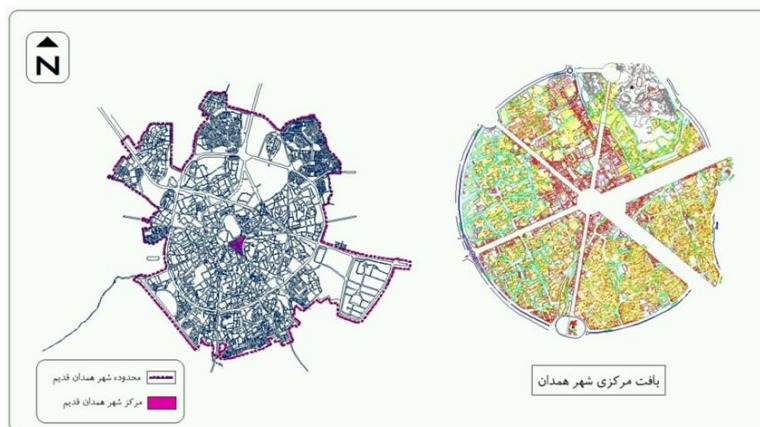
۲- روش تحقیق

روش پژوهش، تحلیلی- تطبیقی و به صورت مطالعه‌ی اسنادی- کتابخانه‌ای و از نوع کاربردی بوده و جهت بررسی بیشتر موضوع به مشاهده‌ی مستقیم و غیرمستقیم، مشاهده‌ی تصاویر و همچنین مطالعات میدانی پرداخته شده و از منابعی مانند سالنامه‌ی آماری استان همدان (۱۳۹۰)، طرح جامع و تفصیلی شهر همدان، کتاب‌های علمی و تخصصی در زمینه‌ی مورد پژوهش، مطبوعات (شامل مجلات و مقالات علمی و پژوهشی)، اسناد اصل و برخی از شبکه‌های اطلاع رسانی، سایت‌های اینترنتی آکادمیک و بانک‌های اطلاعاتی و رجوع به برخی از سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی نظیر شهرداری همدان و دفتر آمار و اطلاعات استانداری همدان، اطلاعات لازم گردآوری گردید، به طوری که محقق به منظور نیل به هدف پژوهش، پس از گردآوری و پردازش اطلاعات و داده‌های مورد نیاز با بهره‌گیری از شاخص‌ها و روش‌های مختلف، به سنجش میزان رضایتمندی ساکنان بافت تاریخی محله حاجی شهر همدان پرداخته است.

۳. یافته‌های تحقیق

۳-۱- معرفی منطقه مورد مطالعه

محدوده مورد مطالعه در این پژوهش محله حاجی، در محدوده بافت تاریخی و مرکزی شهر همدان می‌باشد. با توجه به بافت متراکم این منطقه تعیین مرز محله مورد نظر از طریق شناسایی مرکز محله و ارتباط پلاک‌ها با مرکز محله با بررسی نقشه‌های هوایی در سال‌های مختلف به صورتی که در تصویر شماره یک ارائه گردیده، تعیین شده است. این محله با وسعت ۷۱/۵ هکتار دارای ۴۰/۶ هکتار کاربری مسکونی، ۰/۵ هکتار کاربری تجاری، ۰/۴ هکتار کاربری آموزشی، ۸/۵ هکتار تپه مصلای و ۲۰/۵ هکتار شبکه ارتباطی، مذهبی ۰/۲، اداری ۰/۱، مذهبی ۰/۱ هکتار می‌باشد. این محله عناصر شاخصی چون امامزاده هادی ابن علی، حمام دارای ارزش تاریخی تبدیل به موزه، مسجد دارای ارزش تاریخی- مذهبی برگزاری مراسم مذهبی، مدرسه آخوند ملاعلی همدانی (مدرسه طلاب)، خانه شهید محراب آیت الله مدنی تبدیل به موزه و بسیاری از خانه‌های تاریخی شهر را دربر دارد. محله حاجی با ۱۶۲۷ خانوار با میانگین هر خانوار ۴ نفر جمعیتی معادل ۶۴۰۰ نفر را شامل می‌شود که با تطبیق با آمار دقیق از تعداد افراد ساکن در محله حاجی از طریق مرکز آمار همدان ۵۸۵۷ نفر می‌باشد. البته این مابه تفاوت را به مهاجرت بعضی از سکنه به مناطق دیگر شهر و جایگزین شده خانوار دیگر با تعداد نفرات کمتر می‌توان توجیه کرد. تعداد حدود ۹۲۳ واحد مسکونی در محله شمارش گردید و در تطبیق با آخرین شمارش اداره آمار همدان حدود ۸۷۰ واحد مسکونی بوده است که این تفاوت مرکز آمار و شمارش مربوطه به سازوکارهای انبوه سازان و یا مجتمع‌های مسکونی در حال احداث است.

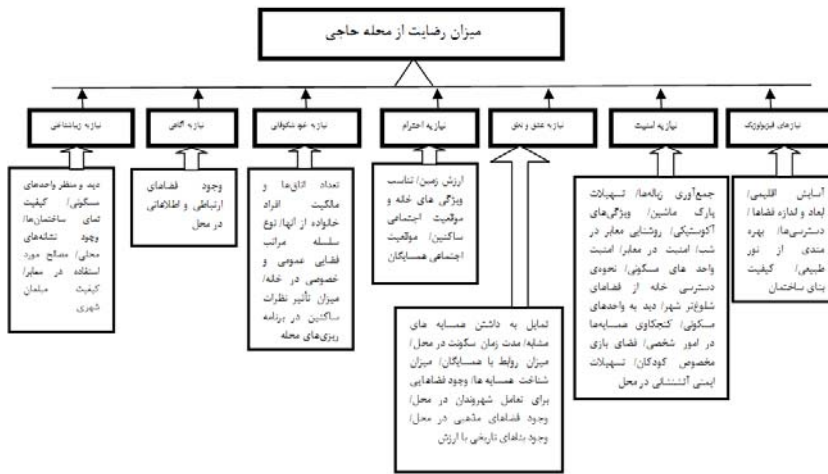

شکل ۲- موقعیت محله حاجی شهر همدان.

(مأخذ: نگارندگان)

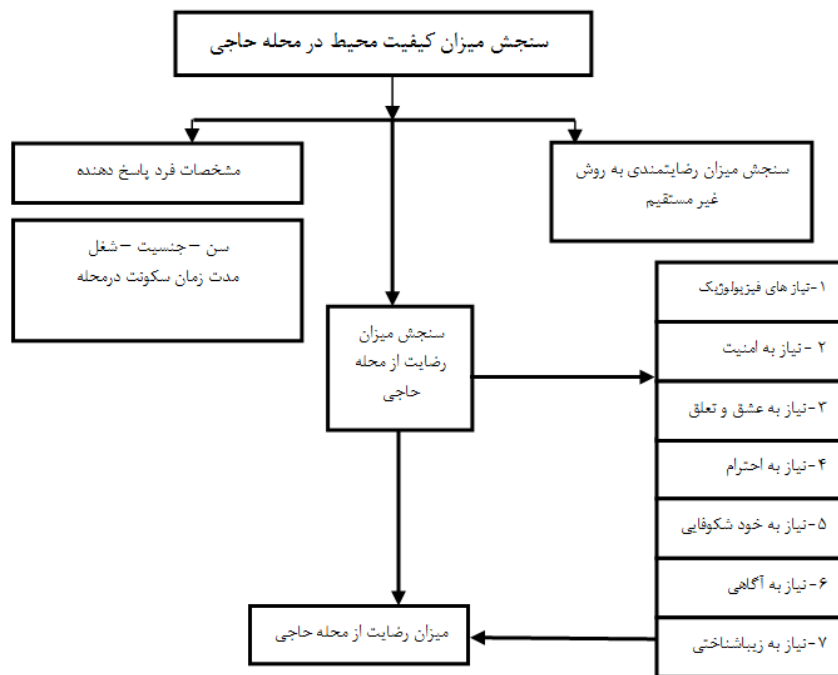
۲-۳- سنجش میزان رضایت ساکنین از محله

پرسش‌نامه سنجش میزان رضایتمندی از ساکنین محله حاجی به دو قسمت تقسیم شده است: قسمت اول به مشخصات فرد پاسخ دهنده با هدف بررسی تاثیر این متغیرها بر روی میزان درک رضایتمندی ساکنان از محله خود می‌پردازد و قسمت دوم به سوالات سنجش میزان رضایتمندی در محله مربوط می‌شود. در مدل تحلیلی به کار رفته سنجش میزان ساکنین از محله آورده شده است (شکل ۳). داده‌ها با استفاده از طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت ارزش‌گذاری شدند. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار Spss۱۵ و روش‌های آماری همچون آزمون t تک نمونه‌ای، کولموگروف- اسمیرنوف و آزمون فریدمن با استفاده از نرم افزار انجام شد. روایی و پایایی پرسش‌نامه از روش تحلیل عاملی اکتشافی و آلفای کرونباخ آزمون شد، مقدار آلفا برای مجموع پرسش‌های رضایت مندی از محل ۰/۸ بدست آمد، که پایایی آن در حد خوب تایید می‌شد. بررسی میزان صحت مدل تجربی حاصل از مرور پژوهش‌های مرتبط (شکل ۴) از روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد.

شکل ۳- سنجش میزان رضایتمندی ساکنین محله حاجی.

(مأخذ: نگارندگان)

شکل ۴- مدل تحلیل به کار رفته در سنجش میزان رضایت ساکنان از محله حاجی.
(مأخذ: نگارندگان)

جهت تحلیل میزان رضایتمندی ساکنین از آزمون پارامتریک t تک نمونه ای استفاده می‌گردد. این آزمون برای متغیرهای کمی بکار برده می‌شود، و برای تشخیص تاثیر و یا عدم تاثیر یک متغیر در وضعیت مورد بررسی قرار می‌گیرد (جاجرمی و کلت، ۱۳۸۵: ۶). جدول زیر نشان می‌دهد که میانگین کل سوالات مربوط به متغیر فرضیه فوق، ۲/۶۵ و میزان انحراف استاندارد آن، ۰/۴۰۹ می‌باشد.

جدول ۲- آمارگرهای توصیفی فرضیه اصلی پژوهش. (مأخذ: نگارندگان)

تعداد (N)	میانگین (Mean)	انحراف استاندارد (Std. Deviation)	میانگین خطای استاندارد (Std. Error Mean)
۱۱۸	۲/۶۵	۰/۴۰۹	۰/۰۳۷

همانطور که پیداست، سطح معناداری بدست آمده از مقدار آماره t بسیار کوچکتر از ۰/۰۵ می‌باشد، که نشان می‌دهد تفاوت معناداری بین مقدار ارزشی با میانگین جامعه وجود دارد، از

طرفی با توجه به اینکه میانگین نمونه مورد بررسی در جدول شماره ۳ تا حدودی کمتر از نمره ارزشی می‌باشد (تفاوت میانگین: $-۰/۳۴$). بنابراین میزان رضایتمندی ساکنین از محله خویش در حد پائینی می‌باشد.

جدول ۳- تأیید فرضیه اصلی پژوهش. (مأخذ: نگارندگان)

ارزش تست	آماره t	درجه آزادی (df)	سطح معناداری (Sig. (۲-tailed))	تفاوت میانگین (Mean Difference)	نتیجه
۳	-۹/۱۹	۱۱۷	۰/۰۰۰	-۰/۳۴	تائید H_0

۳-۳- وضعیت میزان رضایتمندی ساکنان از محله به تفکیک معیارهای سازنده آن
 برای بدست آوردن وضعیت رضایتمندی در هر یک از معیارهای موردنظر، از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شد. همان‌طور که مطرح گردید عدد ۳ به‌عنوان میانه نظری رضایتمندی انتخاب شد. نتایج حاکی از آن است که میزان رضایتمندی در اکثر معیارها از میانه رضایتمندی سکونتی کمتر بوده است. همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، ساکنان از نیاز به عشق و تعلق احساس رضایت داشتند و نیاز به امنیت در پایین‌ترین سطح رضایتمندی قرار داشته است و از سایر معیارها اظهار ناراضی‌تی کردند.

جدول ۴ - نتایج آزمون t، بررسی وضعیت رضایتمندی در معیارهای سازنده‌ی محله حاجی. (مأخذ: نگارندگان)

Test value=۳			
معیارها	T	Df	Sig(۲-tailed)
نیازهای فیزیولوژیک	-۱۲.۳۴	۱۱۸	۰.۰۰۰
نیاز به امنیت	-۱۸.۳۷	۱۱۹	۰.۰۰۰
نیاز به عشق و تعلق	۸.۳۷	۱۱۸	۰.۰۰۰
نیاز به خود شکوفایی	-۴.۸۶	۱۱۹	۰.۰۰۰

۳-۳-۱- روش آزمون فریدمن

در جدول شماره ۵ با استفاده از آزمون فریدمن به بررسی اولویت‌بندی عوامل مورد بررسی بر میزان رضایتمندی افراد ساکن در محله مورد نظر می‌پردازد. جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که بیشترین و کمترین تاثیر عوامل موثر بر میزان رضایتمندی افراد ساکن در محله به ترتیب عشق و تعلق و امنیت می‌باشد.

جدول ۵- اولویت بندی عوامل. (مأخذ: نگارندگان)

اولویت بندی	میانگن رتبه	عوامل	ردیف
۳	۲/۹۳	نیازهای فیزیولوژیک	۱
۵	۱/۹۴	امنیت	۲
۱	۴/۷	عشق و تعلق	۳
۲	۳/۰۳	خودشکوفایی	۴
۴	۲/۴	زیبایی شناسی	۵

جدول ۶- اثر معناداری آزمون فریدمن. (مأخذ: نگارندگان)

سطح معناداری	درجه آزادی	آماره کای اسکور	تعداد
۰/۰۰۰	۴	۲۱۰/۹۳	۱۱۸

سطح معناداری بدست آمده از آماره کای اسکور گویای این مطلب است که درصد خطای تأیید اثر معناداری آزمون فوق با سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار می‌باشد.

۳-۳-۲- روش تحلیل عاملی

در این قسمت به بررسی میزان صحت دسته‌بندی مدل تجربی میزان رضایتمندی از محله حاجی پرداخته شده است. با توجه به جدول ۷ و ۸، نتایج شاخص KMO نشان می‌دهد که کفایت مدل در حد متعادلی مورد تایید است (KMO بین ۰/۶ تا ۰/۷) آزمون بارتلت هم این مسئله را تایید می‌کند.

جدول ۷- بررسی روایی پرسشنامه. (مأخذ: نگارندگان)

سطح معناداری	درجه آزادی	آزمون بارتلت	شاخص KMO
۰/۰۰۰	۳۷۸	۱۰۱۷/۴۱	۰/۶۵۵

جدول ۸- نتایج شاخص KMO و آزمون بارتلت در سوالات رضایتمندی از محله حاجی. (مأخذ:

نگارندگان)

Kaiser -Meyer - Olkin measure sampling adequacy		۰/۶۵۵
Ballets Test Of Sphere city	Approx. chi-square	۱۰۱۷/۴۱
	def.	۳۷۸
	sig	۰.۰۰۰

به‌طور کلی ۲۸ پرسش به‌کار گرفته شده در سنجش رضایتمندی در محله حاجی ۶۹/۸۲ مجموع واریانس را توضیح داده است. نتیجه حاصل ایجاد ۱۰ دسته بود. از آنجا که برخی از این دسته‌ها از لحاظ محتوا به هم شبیه اند با یکدیگر تلفیق شدند و در نهایت ۸ دسته مطابق جدول ۱۰ و ۱۱ بدست آمد. این نتایج، دسته بندی صورت گرفته در مدل تجربی مذکور را با درصد بالایی (۸۹٪) تایید کرد.

جدول شماره ۹- ماتریس جزئی چرخیده شده.

Component								Number
۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
.۳۸۵	.۰۰۷	.۱۸۶	.۱۴۹	.۱۵۵	-.۵۶۲	.۲۷۷	.۲۸۹	۱
.۱۲۰	-.۰۳۳	-.۵۲۵	-.۲۶۵	.۱۱۶	.۰۴۸	.۲۲۶	-.۰۱۸	۲
-.۵۲۵	-.۳۲۴	.۱۳۹	.۰۶۱	-.۱۵۴	.۲۲۰	.۳۶۲	.۰۹۰	۳
-.۱۸۲	.۱۳۱	.۶۵۹	.۰۸۱	-.۱۸۶	-.۰۸۸	.۲۰۱	.۰۹۸	۴
-.۰۳۳	.۰۳۳	.۵۵۶	.۱۶۹	.۵۵۵	.۰۳۲	.۰۶۳	-.۱۲۰	۵
.۱۴۲	.۰۶۵	.۱۴۰	.۷۹۳	.۰۴۷	.۰۱۰	.۱۳۵	.۱۹۶	۶
.۰۴۲	.۱۴۷	.۱۲۲	.۷۷۴	.۰۶۶	-.۰۶۰	-.۰۰۳	.۲۱۵	۷
-.۰۶۱	-.۰۹۸	-.۰۷۵	.۰۳۱	.۸۴۵	-.۰۶۰	.۰۷۱	.۱۵۶	۸
.۰۱۵	.۰۵۱	-.۱۲۵	.۰۰۸	.۷۶۷	-.۰۰۷	.۱۲۲	.۲۷۲	۹
.۷۰۷	-.۰۵۴	-.۱۰۵	.۰۹۵	-.۱۵۶	.۰۸۲	-.۰۵۵	.۲۲۸	۱۰
.۲۱۷	.۵۶۱	.۰۶۳	.۰۲۸	-.۰۲۸	-.۱۹۵	.۰۵۷	.۱۵۵	۱۱
.۵۶۵	.۰۹۷	-.۱۷۵	.۳۹۴	.۰۵۷	.۰۱۷	.۱۱۸	-.۲۳۷	۱۲
-.۰۵۷	.۷۰۵	.۰۵۲	.۱۷۶	.۰۷۷	.۰۱۲	.۲۳۹	.۰۵۴	۱۳
-.۰۳۸	.۵۵۴	.۰۹۷	.۲۷۲	-.۱۸۵	.۲۷۳	-.۱۳۰	.۳۳۹	۱۴
.۰۹۹	-.۰۲۷	.۲۲۰	-.۲۰۴	.۲۱۰	.۲۲۲	.۵۶۱	.۲۶۵	۱۵
-.۰۱۳	-.۰۱۶	-.۰۳۳	-.۰۰۱	-.۰۶۸	.۶۸۲	.۰۰۳	.۱۷۳	۱۶
-.۰۷۴	-.۱۸۸	.۴۲۲	-.۱۲۰	.۲۲۳	.۱۸۷	.۱۱۹	.۳۸۹	۱۷
-.۰۰۳	-.۳۸۷	.۰۲۶	.۱۶۴	.۱۱۹	.۲۸۱	-.۱۶۵	.۳۶۳	۱۸
.۱۶۶	-.۲۹۹	.۳۰۱	.۰۲۴	.۰۳۸	.۵۹۷	.۰۲۵	.۲۸۶	۱۹
.۰۹۳	-.۰۵۰	.۳۲۹	.۰۷۳	.۱۳۲	.۳۹۶	-.۰۲۹	.۴۷۸	۲۰
.۳۷۴	.۲۱۶	.۴۵۹	-.۱۹۱	-.۱۰۵	.۰۹۷	.۲۰۳	.۳۱۵	۲۱
.۰۲۸	.۰۵۲	-.۱۲۰	-.۱۱۶	.۰۷۱	.۵۵۲	.۴۶۰	-.۰۵۳	۲۲
.۱۳۷	.۰۷۲	-.۲۲۴	.۳۶۰	-.۱۶۶	-.۱۷۹	.۴۵۰	.۳۹۹	۲۳
.۰۷۲	.۰۸۷	.۱۱۳	.۱۸۵	.۰۶۳	-.۱۵۷	.۷۰۲	-.۰۱۴	۲۴
-.۲۴۱	.۲۰۱	-.۰۴۹	.۰۴۶	.۱۰۶	.۰۷۳	.۶۸۹	-.۱۱۲	۲۵
-.۰۰۹	.۰۵۷	-.۰۵۶	.۱۲۷	.۱۶۶	.۱۴۵	.۱۱۶	.۰/۷۹۹	۲۶
.۱۶۷	.۲۴۳	.۰۴۱	.۱۷۶	.۱۱۶	.۱۱۰	-.۰۲۰	.۰/۷۷۴	۲۷
-.۰۰۴	.۰۷۵	.۱۵۷	.۱۱۷	.۰۷۵	-.۰۴۸	-.۰۲۸	.۰/۷۸۹	۲۸

(مأخذ: نگارندگان)

جدول ۱۰ دسته‌بندی سوالات را براساس بار عاملی آنان نشان می‌دهد:

جدول ۱۰- دسته بندی سوالات،

سوالات	عامل
۲۸-۲۷-۲۶-۲۰-۱۸	۱
۲۵-۲۴-۲۳-۱۵-۳-۲	۲
۲۲-۱۹-۱۶	۳
۹-۸	۴
۷-۶	۵
۲۱-۱۷-۵-۴	۶
۱۴-۱۳-۱۱	۷
۱۲-۱۰-۱	۸

جدول شماره ۱۱- نتایج روش تحلیل عاملی پرسش‌های مربوط به رضایتمندی در محله حاجی پس از

دوران ماتریسی. (مأخذ: نگارندگان)

عامل	پرسش‌های رضایتمندی از محله حاجی
۱	مکان‌های شاخص در محل (مثل فضاهای مذهبی، تاریخی و...) تا چه اندازه موجب تعلق خاطر ساکنین به محله شده است؟ میزان مشارکت ساکنین در بهبود وضعیت فعلی محله چگونه است؟ محله تا چه اندازه برای شما جذابیت دارد؟ در کل از محله‌ی خود رضایت دارید؟ در صورت امکان حاضر به ترک محله هستید؟
۲	فاصله دسترسی از محل سکونت به حمل و نقل عمومی چگونه است؟ حمل و نقل عمومی تا چه میزان جوابگوی جمعیت محله هست؟ دسترسی به تسهیلات امدادی چگونه است؟ کیفیت نمای ساختمان‌ها از نظر هماهنگی میان شیوه‌های جدید و سنتی ساخت و ساز چگونه است؟ میزان مبلمان شهری (نیمکت، صندوق پست، کیوسک تلفن و...) جوابگوی محله هست؟ کیفیت مبلمان شهری چگونه است؟ (از نظر هماهنگی با اقلیم و دوام، زیبایی و ...)
۳	تا چه حد به مشارکت در بهسازی محله خود تمایل دارید؟ موقعیت اجتماعی و فرهنگی همسایگان در محله تا چه حد در میزان رضایتمندی شما تأثیر دارد؟ دید محله به مناظر طبیعی اطراف تا چه اندازه در بهبود فضا مؤثر است؟ حریم روشنایی معابر در محله (به خصوص معابر فرعی) تا چه حد رعایت شده؟
۴	نحوه‌ی روشنایی معابر تا چه میزان متناسب با نحوه استقرار واحد‌های مسکونی تعبیه شده؟ پارکینگ‌ها تا چه میزان جوابگوی ساکنین محله هست؟ آیا میزان پارکینگ‌ها جوابگوی مراجعین محله هست؟ اهمیت به افراد پیاده در مسیرهای دسترسی به چه میزان است؟ پاکیزگی محله (نحوه‌ی جمع‌آوری زباله، دفع فاضلاب و آب‌های سطحی و ...) جوابگوی محله می‌باشد؟ شناخت شما از همسایگان به چه میزان است؟ آیا فضاهایی برای اطلاع‌رسانی و بالا بردن آگاهی ساکنین در محله وجود دارد؟
۷	آیا آلودگی صوتی ناشی از تردد اتومبیل‌ها موجب مختل شدن آسایش ساکنین شده است؟ آیا فضاهایی برای بازی کودکان در محله اختصاص یافته است؟ آیا فضاهایی برای تجمع و تعاملات اجتماعی ساکنین در محله وجود دارد؟
۸	عرض معابر چقدر با ترافیک عبوری تناسب دارند؟ فضاهای نیمه عمومی تا چه میزان متناسب با کاربرد گذشته‌ی خود عمل می‌کنند یا به مکانی برای تجمع بزهکاران تبدیل شده مشرفیت واحد‌های مسکونی تا چه میزان با ویژگی‌های فرهنگی ساکنین مطابقت دارد؟

۳-۴- بررسی تاثیر ویژگی‌های شخصی و خانوار بر روی درک میزان رضایتمندی ساکنان

یکی از اهداف این پژوهش، بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصی و خانوار بر روی میزان ادراک رضایتمندی ساکنان مختلف از واحدهای سکونتی است. برای مقایسه میانگین رضایتمندی در واحدهای سکونتی در بین گروه‌بندی‌های مختلف ساکنان، ابتدا نرمال بودن توزیع داده‌ها در این گروه‌ها بررسی شد. بدین منظور از آزمون تک نمونه‌ای کولموگروف-اسمیرنوف^۱ استفاده شد. بر اساس نتایج این آزمون، توزیع داده‌ها در گروه‌های موردنظر نرمال است ($P < 0.05$). با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌ها در این گروه‌ها، برای مقایسه میانگین امتیاز رضایتمندی، از تحلیل واریانس یک طرفه^۲ استفاده شد. نتایج آزمون نشان داد که هیچ کدام از متغیرهای به‌کار رفته (شکل ۴) در درک میزان رضایتمندی ساکنان از واحدهای سکونتی تأثیرگذار نبوده‌اند.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

اگر احیا را دمیدن روح در کالبد معماری بدانیم این امر جز با برقراری جریان عادی زندگی مردم بومی در محله به سامان نخواهد رسید. در حقیقت این ساکنان محل هستند که حیات را برای آن به ارمغان می‌آورند، بنابراین میزان رضایتمندی ساکنان بافت‌های تاریخی و همچنین شناسایی علل و عواملی که موجب نارضایتی و مردم‌گریزی در این مناطق می‌شوند نقش مهمی در جهت‌گیری برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های مربوط به این زمینه خواهد داشت. بافت تاریخی همدان، شالوده اصلی شهر همدان می‌باشد. عناصر قرار گرفته در این بافت، نماد شهر بوده و از عناصر هویت بخش همدان به شمار می‌روند. این بافت مکان اصلی تجربه وقایع و جریان زندگی در طول تاریخ بوده که امروزه این نقش و این سرزندگی کاهش یافته است. تطبیق شالوده شهر با نیازهای معاصر و در عین حال حفظ و باز زنده‌سازی میراث فرهنگی شهر و در نظر گرفتن نقش فعال تری برای بافت تاریخی، حیات شهری را به هسته اصلی شکل‌گیری شهر همدان تا حدودی هدیه خواهد داد. این پژوهش با هدف یافتن عوامل تأثیرگذار در موفقیت یا عدم موفقیت مسکن در بافت‌های تاریخی در جلب رضایت ساکنین، انجام گرفت. یکی از بهترین الگوهای ارزیابی از ساکنین اینگونه محلات، الگوی استفاده از دیدگاه‌های ساکنان از محله سکونتی شان می‌باشد که در این پژوهش از همین روش استفاده گردید. واضح است که لازمه‌ی هر تحلیل صحیح و قابل اتکایی، داده‌های صحیح و مبتنی بر واقعیت است. اما یکی از دشواری‌های پژوهش‌های این چنینی، نیاز مبرم اینگونه تحقیقات به نظر سنجی از مردم است، زیرا راضی کردن شهروندان به پاسخگویی و مشارکت آنان در پژوهش امری دشوار است. با این حال در این پژوهش سعی شد تا پرسشنامه‌ها با دقت و با حضور مستقیم نگارندگان و راهنمایی

^۱ One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

^۲ One-Way Anova

به ساکنان جهت رفع ابهام در آنان در رابطه با پرسش‌ها، تکمیل گردد تا بدین ترتیب نتایج حاصله از سطح اطمینان نسبی برخوردار باشد. نتایج این مطالعه نشان داد که رضایتمندی افراد از محله‌شان متوسط بوده است، به طوری که با نیازهای آن‌ها فاصله دارد. ساکنان از ۶ معیار هرم مازلو، تنها از معیارهای نیاز به عشق و تعلق و خودشکوفایی نسبتاً راضی بودند و اغلب معیارهای رضایتمندی مانند نیاز فیزیولوژیکی و نیاز به امنیت، آگاهی، زیباشناختی از محله در سطح پایین کیفیتی قرار دارد. بر این اساس به نظر می‌رسد رسیدگی به محله و کاهش مشکلاتی که ساکنان با آن مواجه هستند در افزایش رضایتمندیشان موثر است و ضرورت آن احساس می‌شود. در ادامه نتایج حاصل از نظر سنجی و راهبردهای مدیریتی پیشنهادی نگارندگان، مطابق با ارزیابی ساکنان از وضع موجود به شرح زیر ارائه می‌گردد:

- ارتقای کیفیت کالبدی و نظارت بر کار آن‌ها از طریق مبادی ذی ربط
- کنترل بهداشت عمومی از طریق جمع‌آوری زباله و حمل بهداشتی و سریع مواد زائد شهری
- احداث، توسعه و نگهداری از فضاهای سبز عمومی و فضاسازی برای کودکان در جهت تامین تسهیلات اوقات فراغت فرهنگی و ورزشی در سطح محله
- روشنایی و امنیت معابر در شب و استقرار مبلمان شهری که تاثیر روانی قابل توجهی در بازسازی محل را به خود تخصیص خواهد داد
- ایجاد تناسب در خصوص نوع سازه و مصالح روکاری و رنگ مصالح بکار رفته شده که در شادابی و روحیه ساکنین محل و افراد عبوری تاثیر گذار باشد
- کاهش آلودگی‌های صوتی ناشی از تردد اتومبیل‌های عبوری که در تمام ساعات شبانه روز موجب مختل شدن آسایش ساکنین محل شده است
- ایجاد طرحی مدون و کارشناسی شده برای وسایط نقلیه ساکنین محل در استفاده از طرح ساماندهی و صدور مجوز برای تردد خودروهای ساکنین و طرح ممنوعیت رفت و آمد وسایل نقلیه غیرضروری
- توجه به حمل و نقل عمومی و راحتی رفت و آمد و امکان دسترسی آسان به ایستگاه‌های اتوبوس
- ساماندهی نوع احداث آپارتمان‌ها با توجه به اینکه اضلاع شرقی- غربی و شمالی- جنوبی به‌گونه‌ای رعایت شود که تداخلی به وجود نیاید، ضروری می‌باشد.

۵. منابع

- جاجرمی، کاظم و کلتی، ابراهیم، (۱۳۸۵)، سنجش وضعیت شاخص‌های کیفیت زندگی در شهر از نظر شهروندان، مجله جغرافیا و توسعه، شماره ۸، صص ۱۸-۵.

- حناچی، پیروز و پورسراجیان، محمود، (۱۳۹۱)، احیای بافت شهری تاریخی با رویکرد مشارکت، انتشارات دانشگاه تهران.
- خادم الحسینی، احمد و منصوریان، حسین و ستاری، محمد حسین، (۱۳۸۹)، سنجش کیفیت زندگی در نواحی شهری مطالعه موردی: شهر نورآباد، استان لرستان، فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، سال اول، شماره ۳، صص ۶۰-۴۵.
- رفیعیان، مجتبی، عسگری، علی و عسگری‌زاده، زهرا، (۱۳۸۸)، سنجش میزان رضایتمندی ساکنان محله‌ی نواب، مجله پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره ۶۷، صص ۶۸-۵۳.
- حاجی نژاد علی؛ رفیعیان مجتبی و زمانی حسین (۱۳۹۰). بررسی و رتبه بندی عوامل موثر بر میزان رضایت مندی شهروندان از کیفیت محیط زندگی (مطالعه موردی: مقایسه بافت قدیم و جدید شهر شیراز). پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره ۷۷، صص ۱۲۹-۱۴۳.
- شاطریان محسن؛ اشنویی امیر و گنجی‌پور محمود (۱۳۹۱). سنجش میزان رضایتمندی ساکنان بافت قدیم شهر آران و بیدگل از شاخص های کیفیت زندگی. مطالعات و پژوهش‌های شهری منطقه‌ای، شماره ۱۳(۴)، صص ۱۲۷-۱۴۴.
- کلانتری، حسین و پوراحمد، احمد، (۱۳۸۴)، مدیریت و برنامه‌ریزی احیاء ناحیه تاریخی شهر یزد، مجله پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۵۴، صص ۹۲-۷۷.
- کیانی اکبر؛ سالاری سردری فرضعلی و افراسیابی راد محمدصادق (۱۳۸۹)، بررسی هویت شهری در بهسازی و نوسازی بافت‌های تاریخی، مجله فضای جغرافیایی، شماره ۳۰، صص ۴۳-۲۱.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۰)، سالنامه آماری استان همدان، دفتر برنامه‌ریزی استانداری همدان.
- Anderson, B., (۲۰۰۵), Social capital, quality of life and information and communication technologies, Rutledge Research.
- Djebuarni, R., & Al-Abed, A. (۲۰۰۰), Satisfaction level with neighborhood in low-income public housing in Yemen, Property Management, ۱۸(۴), pp. ۲۳۰-۲۴۲.
- Foo, T.S., (۲۰۰۰), Subjective assessment of urban quality of life in Singapore (۱۹۹۷- ۱۹۹۸), Habitat International, NO. ۲۴(۱).
- ICOMOS, (۲۰۰۳). Charters for the Conservation of Historic Towns and Urban Area. [WWW page]. URL http://www.international.icomos.org/charters/towns_e.htm.
- Lansing, J. B., and Marians, R. W., (۱۹۶۹), Evaluation of Neighborhood Quality, AIP Journal (the American Institute of Planners), ۳۵, May, pp. ۱۹۵-۱۹۹.

- Lee, Y.J., (۲۰۰۸), Subjective quality of life measurement in Taipei, Building and Environment, NO. ۴۳(۷).
- Lu, M. (۱۹۹۹), Determinants of residential satisfaction: ordered log it vs. regression models, Growth and Change, ۳۰, pp. ۲۶۴-۲۸۷.
- Morris, E., S. Cruel, and M. Winter, (۱۹۷۶), Housing Norms, Housing Satisfaction and the Propensity to Move, J. of Marriage and the Family, ۳۸: pp. ۳۰۹-۳۲۰.
- Nurizan, Y. (۱۹۹۳), Space deficit in low-cost household of Peninsular Malaysia, Kajian Malaysia, ۱۱(۱), pp. ۵۶-۷۵.
- Ogu, V. I. (۲۰۰۲), Urban residential satisfaction and the planning implications in a developing World context: the example of Benin City, Nigeria, International Planning Studies, ۷(۱), pp. ۳۷-۵۳.
- Oh, L.S. (۲۰۰۰), Housing satisfaction of middle income households in Bandar Baru Bangi, Selangor, Dissertation, University Pertaining Malaysia.
- Pacione, M. (۲۰۰۳). Urban environmental quality and human wellbeing-a social geographical perspective. Landscape and Urban Planning, ۶۵(۱).
- Peerapun, Wannasilpa; (۲۰۱۲), Participatory Planning Approach to Urban Conservation and Regeneration in Amphawa Community, Asian Journal of Environment-Behavior studies, volume ۳, number ۷, Thailand.
- Salamati, A.A. (۲۰۰۱), Urban housing design in Iran, in response to socio-cultural and environmental conditions, A thesis submitted for degree of doctor of philosophy, Department of Architecture and Buildings science university of strathclyde, Glasgow UK.
- Schlemmer, L., & Moller, V. (۱۹۹۷). The shape of South African society and its challenges. Social Indicators Research, ۴۱(۱-۳), pp. ۱۵-۵۰.
- Schmit, R., (۲۰۰۲), considering social capital in quality of life assessment: concept and measurement, Social indicators research. NO. ۵۸, pp. ۴۰۳-۴۲۸.
- Slavuj, L., (۲۰۱۱), Urban Quality of Life – a Case Study: the City of Rijeka, Hrvatski geografski glasnik, NO. ۷۳, pp. ۹۹-۱۱۰.
- Stueart, R. (۱۹۸۷). Library Management, Littleton. Colorado: Libraries Unlimited.
- Van Poll, R., (۱۹۹۷), the Perceived Quality of the Urban Residential Environment A Multi- Attribute Evaluation.